

Sygn. akt IV Ca 594/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Iwona Wróblewska-Pokora

Sędziowie SO Joanna Mrozek (spr.)

SO Magdalena Władzińska

Protokolant p.o. protokolanta sądowego Justyna Lipka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 września 2017 r. w Warszawie sprawy

z powództwa A. M. (1)

przeciwko Z. M. (1)

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie

z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt V RC 398/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie I kwotę 1100 zł (jeden tysiąc sto złotych) zastępuje kwotą 800 zł (osiemset złotych) i w punkcie III kwotę 390 zł (trzysta dziewięćdziesiąt złotych) zastępuje kwotą 210 zł (dwieście dziesięć złotych);
2. zasądza od A. M. (1) na rzecz Z. M. (1) kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym.

Joanna Mrozek Iwona Wróblewska-Pokora Magdalena Władzińska

Sygn. akt IV Ca 594/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2016 r. w sprawie V RC 398/16 Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie podwyższył alimenty zasądzone od Z. M. (1) na rzecz A. M. (1) wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie w sprawie VI RC 90/04 z kwoty 450 zł do kwoty 1100 zł miesięcznie, w pozostałej części powództwo oddalił, nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 390 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej, nadał wyrokowi w punkcie I rygor natychmiastowej wykonalności i zniósł wzajemnie między stronami koszty zastępstwa adwokackiego.

Na podstawie dokumentów, zeznań świadków P. M., J. K., S. J. i A. M. (2) oraz przesłuchania stron Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. M. (1), urodzony w dniu (...) w W., jest synem Z. M. (1) i B. K.. Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2001 roku Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział II Cywilny w sprawie o sygn. akt II C 147/01 kosztami utrzymania A. M. (1) obciążył oboje rodziców, ustalając udział ojca Z. M. (1) w wysokości po 400 zł miesięcznie na syna A. M. (1), płatne do rąk matki B. M.. Wyrokiem z dnia 17 marca 2004 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi VI Wydział Rodzinny i Nieletnich podwyższył alimenty zasądzone w ww. wyroku z 400 zł na 450 zł miesięcznie. Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2007 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie V Wydział Rodzinny i Nieletnich ustanowił opiekę prawną dla całkowicie ubezwłasnowolnionego A. M. (1) w osobie B. M. (obecnie K.).

W dacie wydania wyroku alimentacyjnego A. M. (1) miał 16 lat. Przyjmował leki na stałe w związku z autyzmem, których koszt wynosił ok. 100 zł miesięcznie. Matka powoda mieszkała z synem. Obciążały ją opłaty za czynsz – 500 zł; energię elektryczną za okres XI 2003 r. – IV 2004 r. – 427,77 zł; telefon – k. 130 zł; (...) – 82,97 zł. Korzystała z pomocy finansowej ojca najmłodszego dziecka, który opłacał opiekunkę kwotą 700 zł, robił zakupy dla dziecka oraz finansował dojazdy małoletniego A. do szkoły w kwocie 250 zł. Pozwany Z. M. (1) miał 42 lata, poszukiwał pracy jako magazynier – kierowca zaopatrzeniowiec. Podejmował dorywcze prace przy malowaniu, tapetowaniu mieszkań znajomych, uzyskując dodatkowe dochody ok. 300-400 zł miesięcznie. Otrzymywał zasiłek dla bezrobotnych w kwocie 603,40 zł brutto przyznany do maja 2004 roku. Wynajmował pokój koledze za kwotę 250-300 zł miesięcznie. Opłaty związane z użytkowaniem mieszkania wynosiły 500 zł, w tym czynsz – 301 zł, energia elektryczna – 100 zł co 2 miesiące, telefon – 60 zł. Pozwany był właścicielem samochodu marki V., rok prod. 2000, ponosił wydatek na ubezpieczenie OC w kwocie 600 zł. Posiadał długi u osób prywatnych na kwotę 4000 zł, które były zaciągnięte na bieżące utrzymanie.

A. M. (1) ma obecnie 28 lat. Mieszka z matką, jej mężem oraz bratem przyrodnym w mieszkaniu o powierzchni 42 m⁽²⁾. Nie jest w stanie samodzielnie funkcjonować. Jest agresywny, niszczy rzeczy. Posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, rozpoznane ograniczenie zaburzenia urojeniowe, upośledzenie umysłowe umiarkowane ze znacznymi zmianami zachowania powodującymi konieczność opieki i leczenia. Otrzymuje rentę w wysokości 640 zł miesięcznie oraz zasiłek pielęgnacyjny w kwocie 156 zł. Matka powoda wskazała, iż koszty jego utrzymania wynoszą: wyżywienie – 1000 zł; ubrania i środki czystości – 1000 zł; leki – 50 zł; środki higieniczne – 200 zł; pościel – 200-400 zł. Koszty utrzymania mieszkania zajmowanego przez cztery osoby wynoszą: czynsz – 660 zł; energia elektryczna – 150 zł; gaz – 50 zł. Matka powoda kupuje synowi średniomiesięcznie: 3 pary spodni (koszt 100-115 zł); krótkie spodnie – 15; bluzę za 70 zł, w sezonie zimowym – 3 kurtki (cena jednej kurtki to 300 zł); 2 pary butów zimowych (po 300 zł), w sezonie letnim: 20 sztuk kłapek; adidas 3 pary; koszulki – 10-30. Powód niszczy buty i ubrania. W 2016 roku matka powoda kupiła 5 materacy dla syna (po 400-500 zł). Powód jeździł na turnusy rehabilitacyjne finansowane przez matkę powoda i jej męża, ale odkąd matka wraz z mężem mają działkę, nie jeździ już na turnusy, spędzając wakacje i weekendy na działce. B. K. – matka powoda i jego opiekun prawny ma obecnie 49 lat, z zawodu jest fryzjerem. W dniu 5 września 2014 roku otrzymała decyzję Prezydenta Miasta (...) W. o przyznaniu świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z opieką nad synem A. M. (1) w kwocie 800 zł miesięcznie na okres od 1 sierpnia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku nadto w kwocie 1200 zł miesięcznie na okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku oraz w kwocie 1300 zł miesięcznie na okres od 1 stycznia 2016 roku bezterminowo. Decyzją Prezydenta (...) W. B. K. otrzymała świadczenie w formie pomocy finansowej dla osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne w kwocie 200 zł miesięcznie na okres od 1 sierpnia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku. Mąż B. K. – J. K. zarabia miesięcznie ok. 5000 zł. Pomaga on finansowo w utrzymaniu A., czasami kosztem młodszego syna. Matka powoda podała, że miesięczny koszt utrzymania syna A. to 4.000 zł, popierając roszczenie o podwyższenie alimentów od pozwanego w kwocie po 2.000 zł miesięcznie. Pozwany Z. M. (1) ma obecnie 54 lata, jest taksówkarzem, pracuje 8-10 godzin dziennie. Jego miesięczny obrót wynosi 6000 zł. Na korporację przekazuje 870 zł, na ZUS 1130 zł, na paliwo 1600 zł, na telefon 80 zł; maszynka kredytowa – 50 zł, utrzymanie samochodu – 500 zł, OC 780 zł. Płaci zryczałtowany podatek dochodowy w kwocie 253 zł miesięcznie. Jeździł samochodem R. (...) z 2005 roku, a teraz T. z 2009 roku. Zaciągnął kredyt na 20 tys. zł. na zakup tego samochodu, bo taki był wymóg korporacji (...), z którą współpracuje od 2005 roku. Rata kredytu wynosi 640 zł. Samochód jest na benzynę i koszt utrzymania jest wyższy w stosunku do poprzedniego samochodu, który był na benzynę i gaz. Pozwany miał problemy zdrowotne, ma zaburzenia nerwicowe. Od 2006 roku mieszka z synem P. M., który w 2014 roku uzyskał zawód technik

masażysta, pracuje od dwóch lat w sklepie (...), jest na drugim roku studiów, za które opłaca czesne w wysokości 460 zł miesięcznie. Koszty utrzymania pozwanego obejmują opłaty mieszkaniowe - 500 zł czynsz i 200 zł media, wyżywienie ok 900 zł. Pozwany widział się z synem A. ostatni raz w 2015 roku przed świętami. Przekazał wtedy kurtkę zimową, 3 pary spodni i koszulkę. Z uwagi na konflikt z byłą żoną i jej mężem, pozwany nie odwiedza syna w domu. Jak syn był w szpitalu w D. w latach 2013-2014, to odwiedzał go codziennie.

Sąd uznał powództwo za częściowo uzasadnione. Zdaniem Sądu A. M. (1) jest osobą dorosłą i należy uwzględnić jego większe potrzeby, aniżeli miał w roku 2004. Ponadto zwiększone koszty są związane z chorobą powoda. Jest wymagana stała opieka nad synem i matka sprawująca funkcję opiekuna prawnego otrzymuje świadczenie pieniężne w kwocie 1.300 zł miesięcznie, w zamian za co nie może już wykonywać pracy zarobkowej. Sytuacja pozwanego jest lepsza niż w momencie wydania ostatniego orzeczenia alimentacyjnego. Pozwany pracuje jako taksówkarz w korporacji (...), nie ma już obowiązku alimentacyjnego wobec syna P., który jest samodzielny finansowo. Pozwany nie uczestniczy w opiece nad powodem, którą w pełni przejęła matka, co uzasadnia jego większy wkład finansowy w zaspokojenie potrzeb syna. W ocenie Sądu powód nie wykazał, że jego koszt utrzymania wynosi 4000 zł miesięcznie. A. M. (1) ma rentę i dodatek pielęgnacyjny, co stanowi jego udział w kosztach utrzymania. Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd częściowo oddalił powództwo o podwyższenie alimentów oraz w całości o zaległe alimenty. O kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28.07.2005 r. (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.). Sąd zniósł wzajemnie między stronami koszty zastępstwa adwokacko-radcowskiego na podstawie art. 100 k.p.c. z uwagi na fakt, iż stanowiska obu stron zostały uwzględnione w części.

Od powyższego wyroku apelację wniósł pozwany, domagając się jego zmiany poprzez podwyższenie alimentów do kwoty 800 zł miesięcznie i oddalenie powództwa w pozostałej części oraz zasądzenia zwrotu kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Pozwany zarzucił naruszenie art.233 k.p.c. w zw. z art.229 k.p.c. oraz art.328§2 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, tj. ustalenie dochodów pozwanego w sposób nieadekwatny do jego wydatków i w konsekwencji obciążenie obowiązkiem alimentacyjnym przekraczającym jego możliwości zarobkowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy uznał za zasadny zarzut podwyższenia alimentów do wysokości przekraczającej możliwości zarobkowe pozwanego. Zgodnie z treścią art. 135 § 1 kro zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Zgromadzony materiał dowodowy wskazuje, że możliwości zarobkowe pozwanego w zasadzie wyczerpują się w uzyskiwanych przez niego dochodach, albowiem wiek, stan zdrowia i kwalifikacje pozwanego nie pozwalają na pozyskanie lepiej płatnego zatrudnienia. Uprzednio pozwany pracował jako magazynier, uzyskując dochody niższe od aktualnych. Wynikające z przesłuchania pozwanego twierdzenia na okoliczność ponoszonych wydatków i sytuacji życiowej znajdują potwierdzenie w złożonych dokumentach. Ponadto z zeznań świadka A. M. (2) wynika, że pozwany jest taksówkarzem od ponad 10 lat i bardzo dużo pracuje, ale pomimo to nie najlepiej mu się powodzi. Pozwany w 2013 roku przeszedł operację w związku z perforacją żołądka i nie może wykonywać ciężkiej pracy. Jeździ w korporacji (...) i aby mógł dalej pracować musiał ostatnio zmienić samochód, wobec czego zaciągnął kredyt na zakup samochodu. Brat pozwanego potwierdził, że syn P. mieszka z ojcem i ten mu finansowo pomaga. Rodzice podzielili się w ten sposób, że syn P. zamieszkał z ojcem, a A. pozostał z matką i koszty utrzymania dzieci zostały podzielone. Świadek zeznał również, że pozwany wcześniej jeździł do syna A., ale w domu atmosfera jest nieprzyjemna. Biorąc pod uwagę udokumentowane przez pozwanego koszty uzyskania przychodu należy uznać, że dysponuje dochodem na poziomie 2000 zł miesięcznie. Po zaspokojeniu kosztów własnego skromnego utrzymania, nawet przy założeniu partycypacji syna P. w kosztach mieszkaniowych i

zwiększenia liczby godzin pracy, pozwanemu pozostaje kwota umożliwiającałożenie na rzecz powoda alimentów w wysokości nie wyższej niż 800 zł.

Dla stwierdzenia, czy nastąpiła zmiana stosunków w rozumieniu art. 138 k.r.o. należy brać pod uwagę, czy istniejące warunki i możliwości mają charakter trwały, dotyczą okoliczności zasadniczych, ilościowo znacznych i wyczerpują te przesłanki, które w istotny sposób wpływają na istnienie czy zakres obowiązku alimentacyjnego. Zmiana orzeczenia dopuszczalna jest tylko w razie zmiany stosunków powstałych po jego wydaniu, a jej ustalenie następuje poprzez porównanie stosunków obecnych z warunkami i okolicznościami uprzednio istniejącymi.

Niewątpliwie z uwagi na zwiększenie potrzeb powoda wraz z jego wiekiem i znaczny upływ czasu od ostatniego orzekania w przedmiocie alimentów, powództwo było częściowo uzasadnione. Uznając koszty utrzymania powoda na poziomie 4000 zł miesięcznie za zawyżone, Sąd Rejonowy uchylił się jednak od wyliczenia faktycznie ponoszonych wydatków na ten cel, co pozwalałoby na właściwe określenie aktualnego zakresu partycypacji pozwanego. Matka powoda nie złożyła do akt żadnych rachunków potwierdzających jej zeznania na okoliczność wydatków na odzież, środki czystości czy wyżywienie. Nie kwestionując ustaleń dotyczących niszczenia przez powoda odzieży należy zaznaczyć, że opiekun prawny w tej mierze zdaje się zawyżać wydatki na ten cel. Zastrzeżenia budzą zwłaszcza wskazane w zestawieniu (k.37-39) ceny zakupu odzieży, ilość spożywanych przez powoda słodczy i napojów gazowanych, wydatki na wypoczynek oraz koszty długookresowe. W sytuacji, której powód rwie ubrania, bardziej uzasadnione wydaje się kupowanie ich w niższych cenach, natomiast wobec jego nadwagi, zakup znacznej ilości słodczy i napojów gazowanych nie stanowi wydatku uzasadnionego. Z zeznań opiekuna prawnego wynika ponadto, że aktualnie powód spędza okres letni na działce i nie wyjeżdża już na turnusy rehabilitacyjne. Zdaniem Sądu Okręgowego, na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego i przy uwzględnieniu zasad doświadczenia życiowego należy uznać, że wykazane w niniejszym postępowaniu koszty miesięcznie utrzymania powoda obejmujące wyżywienie w kwocie 600 zł, odzież 300 zł, pościel i materace 50 zł, środki higieny 50-100 zł, leki 50 zł, wizyty lekarskie średnio 50 zł, udział w kosztach utrzymania mieszkania 215 zł, nie przekraczają łącznie kwoty 1400 zł. Mając na uwadze uzyskiwane przez powoda świadczenie rentowe w wysokości 643 zł i zasiłek pielęgnacyjny wynoszący 156 zł, alimenty w kwocie 800 zł pozwolą na zaspokojenie w pełni usprawiedliwionych potrzeb powoda. Z uwagi na fakt, że przy orzekaniu bierze się pod uwagę stan istniejący w dacie zamknięcia rozprawy, Sąd Okręgowy nie zaliczył do kosztów utrzymania powoda wydatków na dom pomocy społecznej, w którym matka rozważała umieszczenie syna w przyszłości. Zasadne było również w tym kontekście uwzględnienie okoliczności związanej z uzyskiwaniem przez nią świadczenia tytułu rezygnacji z zatrudnienia celem sprawowania opieki nad powodem.

Mając powyższe okoliczności na względzie, na podstawie art.386§1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższył alimenty do kwoty 800 zł miesięcznie, a co za tym idzie, obniżył wysokość opłaty od pozwu obciążającej pozwanego.

O kosztach postępowania apelacyjnego, obejmujących opłatę od apelacji w wysokości 180 zł i koszty zastępstwa prawnego w kwocie 120 zł, postanowiono na podstawie art.98§1 k.p.c. w zw. z art.391§2 k.p.c. oraz §4 ust.1 pkt 9 w zw. z §10 ust.1 pkt 1 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w brzmieniu obowiązującym w dniu wniesienia apelacji.

SSO Joanna Mrozek SSO Iwona Wróblewska - Pokora SSO Magdalena Władzińska